

VLAD BĂNĂȚEANU

La 15 noiembrie 1963 s-a stins din viață, în plină activitate și vigoare, profesorul Vlad Bănățeanu. Vestea dureroasă și atât de neașteptată a morții lui i-a uluit pe toți cei care îl cunoscuseră. Imaginea morții nu se putea de loc suprapune în mintea noastră peste figura atât de vie a celui pe care abia cu o zi înainte îl înfălțisem pe stradă, pe scările facultății sau în sălile de bibliotecă.

Născut la 22 august 1900 la Timișoara, ca fiu al unui funcționar cu șapte copii, și-a făcut studiile universitare în drept și litere în țară, studii pe care le-a încununat cu susținerea doctoratului în drept (1923) și a celui în filologie comparată (1931) cu o teză *Sur les désinences de l'indicatif parfait en latin* publicată în „Mélanges de l'École Roumaine en France”, V, 2, (Paris, 1927, 139 p.). În 1925, la propunerea lui N. Iorga, pe atunci director al Școlii romine din Franța, este trimis să-și continue studiile la Paris, unde are ca profesori pe cei mai celebri lingviști ai vremii. Aici studiază latina cu A. Ernout, celtica cu J. Vendryes, sanscrita cu J. Bloch, L. Finot și M-me Willmann-Grabowska, limbile iranice cu E. Benveniste, albaneza cu Mario Rocques și gramatica comparată indo-europeană cu marele A. Meillet, care îi recomandă să adîncească studiile de armeană clasică, lucru pe care îl face pe lângă Fr. Macler și L. Mariès. Studiile făcute în Franța i-au adus titlul de diplomat al celebrelor École des Hautes Études și École des langues orientales din Paris.

În 1928 publică lucrarea *L'emploi de la préposition am dans la langue des Mabinogion* (Codrul Cosminului, IV, 2, 1928, 92 p.), realizată sub îndrumarea lui J. Vendryes, la sfatul căruia pleacă pentru un an la Dublin și Londra pentru a-și desăvîrși cunoștințele de veche irlandeză. Rezultatul acestor studii este publicarea a două texte irlandeze: *Die Legende des Königs Dathi*, în *Zeitschrift für celtische Philologie*, XVIII, 2, 1929, p. 160 — 188 și *Betha Molaga in drei irischen Handschriften*, 1936; o a treia lucrare, un text din ciclul mitologic

Tuatha de Danann, care urma să apară în celebra colecție *Irish Texts*, n-a mai putut fi terminată din cauza întoarcerii pretimpurii în țară.

O serie de lucrări ale sale au fost dedicate vocabularului grec, mai ales cel de origine egeo-asianică, domeniu către care îl atrăsese E. Benveniste: *Cîteva numiri grecești pentru noțiunea de „șef”* (Codrul Cosminului, VIII, 1933 — 1934, 64 p.), *Termes de culture grecs d'origine égéo-asianique* (REIE, I, 1938, p. 107 — 138), *Noten zur griechischen Terminologie des Wagens* (REIE, I, 1943, p. 132 — 150), *Noms grecs d'origine égéo-asianique formés au suffixe -ano-*. I. *L'origine de l'agriculture grecque. Les noms de plantes en -ανο-* (REIE, IV, 1947, p. 89 — 128), *A propos d'un terme grec obscur: ἥρας* (ibid., p. 283 — 288).

O vizită făcută în Albania pentru adîncirea cunoștințelor de limbă albaneză îi dau prilejul publicării unei lucrări: *Aspecte din Albania* (1934, 225 p.).

O bună parte a lucrărilor lui Vlad Bănățeanu este dedicată problemelor de indianistică, limbă și literatură veche ca și modernă: *Contribuții noi privitoare la problema limbii protoindice din Asia Anterioară* (SCL, XIV (1963), p. 391 — 408; o variantă germană a lucrării a apărut în *Die Sprache*, 1963); *The first indianists of Rumania in the XIX-th Century* (Indo-Asian Culture, 1958); *Indian Studies in Rumania* (Vivabharati Quarterly, Santiniketan, 1961 — 1962. XXII, 2 — 3, p. 239 — 259); *Literatura modernă a Indiei* (Tinărul scriitor, 1957, nr. 8, p. 92 — 95); *Romanul în literatura modernă a Indiei* (Iașul literar, 1962, nr. 2, p. 62 — 69); o serie de articole asupra operei și vieții lui Rabindranath Tagore (Tinărul scriitor, 1956, nr. 11, p. 63 — 64; *Serisul bănățean*, 1957, nr. 10, p. 74 — 80 și iunie, 1961, p. 55 — 61; *Iașul literar*, 1959, nr. 3, p. 95 — 105 și 1961, nr. 6, p. 75 — 79; *Studia et acta orientalia*, II, 1959, p. 29 — 60; *Steaua*, mai 1961, p. 61 — 72; Рабиндранат Тагор, Сборник статей, Москва, 1961, p. 201 — 209) ș. a.

Cea mai mare parte a lucrărilor lui Vlad Bănățeanu este dedicată problemelor limbii și culturii armenene, probleme care l-au preocupat de-a lungul întregii sale activități. Cităm doar cîteva dintre cele mai importante: *La traduction arménienne des tours participiaux grecs* (București, 1937, 153 p.; cf. și Bahag, ianuarie, 1937); *Armenii în istoria și viața românească* (București, 1937, 57 p.); *Elementul -r mediopasiv în armeană clasică* (Materialele ses. șt. a Inst. ped. București, I, 1957, p. 7 — 23); *Les Arméniens dans les inscriptions de Behistun* (Studia et acta orientalia, I, 1957, p. 68 — 81); *Armenii în toponimia românească și toponimice românești de origine armeană* (SCL, XI (1960), p. 201 — 217); *Terminologia arborilor în limba armeană* (SCL, XI (1960), p. 359 — 375); *Callabouga, un toponyme arméno-latave* (Studia et acta orientalia, III, 1961, p. 191 — 196); *Observații în legătură cu termenii pentru arbuști în limba armeană* (SCL, XII (1961), p. 637 — 662); *Probleme ale etnogenezei armenene* (SCL, XII (1961), p. 375 — 397 și *Patma-banasirakan Handes*, 1961, 2, p. 91 — 123); *Эпра-тивный строй в армянском языке* (Patma-banasirakan Handes, 1963, nr. 4) ș. a. O contribuție importantă a adus Vlad Bănățeanu în problema atît de complicată a influenței limbii urartu asupra celei armenene: *Sufixe urartice în armeană clasică* (SCL, XI (1960), p. 73 — 101); *Beiträge zum Studium der urartischen Ortsnamen in armenischen Toponymie* (Handes Amso-rya, Wien, 1961, nr. 10 — 12, p. 1051 — 1078); *Problema lexicului urartic în limba armeană* (SCL, XIII (1962), p. 257 — 279); *Urme ale morfologiei și sintaxei urartice în armeană clasică* (SCL, XIV (1963), p. 219 — 231); *Влияние урартского субстрата на структуру армянского языка* (Patma-banasirakan Handes, 1964, nr. 1).

Opera științifică și publicistică a lui Vlad Bănățeanu se ridică la aproape 200 de titluri. Activitatea lui însă nu se reduce la atît. El a fost un neobosit animator și un neîntrecut organizator. A editat și uneori a tipărit cu propria lui mină în condițiile grele ale războiului cunoscuta „Revue des études indo-européennes” (1938—1947), la care a știut să atragă colabo-

rarea celor mai renumiți savanți din diferite țări. A fost unul dintre fondatorii Societății române de orientalistică și primul ei președinte, primul redactor-șef al revistei *Studia et acta orientalia*, membru în colegiul de redacție al revistei *Patma-banasirakan Handes* (R. S. S. Armeană) și de asemenea membru fondator al Societății de studii clasice.

Ca profesor la Universitatea din Cernăuți, la Școala de limbi slave și orientale de pe lângă Institutul de istorie, la Institutul pedagogic și la Facultatea de filologie a Universității din București, unde a predat cursuri de gramatică comparată indo-europeană și diferite limbi vechi indo-europene (osco-umbriană, persană veche, sanscrită, armeană clasică ș.a.) el a format numeroase serii de studenți, care îi vor continua, desigur, opera.

Moartea l-a surprins în plină activitate, cu câteva zile înainte de a pleca pentru a doua oară în Armenia Sovietică, la invitația Academiei Armene de Științe, care aprecia prin aceasta nu numai activitatea lui de om de știință, ci și calitatea lui de vechi și sincer prieten al poporului armean, de om care a luptat chiar în vremuri grele pentru ideea prieteniei dintre popoare.

Cei care l-au cunoscut vor păstra veșnic vie amintirea savantului pasionat, a profesorului apropiat de studenți, a omului de o bunătate deosebită, totdeauna atent cu cei din jur, care a fost Vlad Bănățeanu. Opera lui științifică, rod al unei munci neobosite de aproape patruzeci de ani, va supraviețui, desigur, și după ce amintirea omului se va șterge o dată cu cei care l-au cunoscut.

C. Poghirc